

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На седници Наставно-научног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду одржаној 27. маја 2009. године, изабрани смо у Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мр Оливера Жижовић пријавила под насловом **Функција и значај снова у делима Фјодора Достојевског (*Сан смешног човека*), Михаила Булгакова (*Мајстор и Маргарита*) и Томаса Мана (*Јосиф и његова браћа*)**. Комисија о томе Већу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Истраживање и проблеми који проистичу из предложене теме за израду докторске дисертације под насловом **Функција и значај снова у делима Фјодора Достојевског (*Сан смешног човека*), Михаила Булгакова (*Мајстор и Маргарита*) и Томаса Мана (*Јосиф и његова браћа*)** отварају могућности за сложен и вишестран научни рад. У свом образложењу Оливера Жижовић указује на то да снови одвајкада чине незаобилазни део књижевних остварења. Томе у прилог говори и овде предочени кратак дијахрони преглед дела светске књижевности који упућује на историју и различите видове тумачења и функције снова почев од *Епа о Гилгамешу* и *Библије*, преко низа остварења фолклорног стваралаштва, античке и средњовековне традиције, ренесансне и нововековне литературе, па све до дела настала током 19. и 20. века где онирично добија и специфичну психолошку, филозофску (дубинску) интерпретацију. Овакве тенденције свакако су биле повезане и са успоном психологије и психоанализе, те са појавом низа различитих теорија и школа (Фројд, Јунг, Проп, Леви Строс, Фрај, архетипска критика итд.) чије утицаје опажамо и у савременој теорији, што кроз даље продубљивање, што кроз полемику (Лакан, Лиотар, те различита струјања постструктурализма). Отуда проучавање функције снова у писаном стваралаштву Достојевског, Томаса Мана и Булгакова представља својеврсан методолошки и интерпретативни изазов. Наиме, како примећује и кандидаткиња у образложењу теме, опуси наведених стваралаца обилују ониричним представама, а њихово коришћење и семантика попримају најразличитије уметничке форме. Тако се, на пример, у многим романима Ф. М. Достојевског (нпр. *Злочин и казна*, *Зли дуси*, *Идиот*, *Младић*) приказују снови разних јунака, при чему истоветне представе, зависно од контекста, те од дијалога у којем се представљају или од јунака за којег се везују, исказују вишеструке могућности тумачења. Уосталом, ваља напоменути да је и досадашња наука, како на истоку, тако и на западу стално указивала на широк дијапазон семантике снова код овог руског писца (међу првима то су били Фројд и његов руски наследник Игор Јеромолов, чије се студије из средине 30-их година 20. века, данас поново актуелизују, затим, у последње време Наседкин, а у српској науци Н. Милошевић, М. Јовановић и Д. Стојановић). На исти се начин приступало и изучавању дела Томаса Мана и Михаила Булгакова. Овде треба нарочито нагласити чињеницу да се у последње време у науци о књижевности примећује повећано интересовање за стваралаштво ова два писца. Поново се издају критичка издања њихових текстова,

пропраћена обимним коментарима текстолошке и генетичке природе. Тако је пре само неколико година објављена једна од првих верзија *Мајстора и Маргарите*, за коју се дуго веровало да је изгубљена (та верзија под насловом *Велики канцелар* преведена је и на српски језик), а ових дана појавило се и капитално немачко издање *Јосифа и његове браће*. Самим тим, постаје јасно да ће ова дисертација морати да се бави и текстолошким питањима, односно генетичком критиком. Интертекстуални односи, са своје стране, отварају још неколико поља истраживања – односа између текстова у оквиру истог опуса, али и дијалог са традицијом (митом, фолклором, религијом, библијским текстовима), те откривање и утврђивање могућних синхроних веза међу појединим писцима.

На први поглед, може се помислити да је овако обиман и сложен посао немогућно сместити у оквире једне докторске дисертације. Управо због тога, кандидаткиња је пажњу свог непосредног истраживања ограничила на по једно остварење из опуса ова три писца – *Сан смешног човека* Достојевског, *Мајстора и Маргариту* Булгакова, *Јосифа и његову браћу* Т. Мана. Истовремено, методолошки приступ намераваног истраживања, ма колико био заснован на компаратистици, није нужно замишљен као непосредно поређење предочених дела, а још мање као потрага за њиховим сличним решењима. Познајући раније истраживање Оливере Жижовић, посебно њен веома успешан магистарски рад о гротески код Белог и Ољеше (објављен и као монографија – *Поетика и психологија гротеске*, Београд, 2009), можемо претпоставити да ће се и ова дисертација кретати у оквирима тумачења појединачних текстова, са јасном намером да се испитају оправданост и научна употребљивост актуелних и утицајних теоријских пројеката.

Због великог обима и темељне научне заснованости, али и због озбиљности теоријских претпоставки ове теме, предлажемо Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да мр Оливери Жижовић одобри израду докторске дисертације под насловом **Функција и значај снова у делима Фјодора Достојевског (*Сан смешног човека*), Михаила Булгакова (*Мајстор и Маргарита*) и Томаса Мана (*Јосиф и његова браћа*)**. За ментора се предлаже др Тања Поповић.

У Београду, 19. јуна 2009.

Комисија у саставу:

проф. др Тања Поповић, ванредни професор

проф. др Драган Стојановић, редовни професор

проф. др Ирина Антанасијевић, ванредни професор